

Системи забезпечують автоматичний збір та обробку фінансових даних з різних джерел, що дозволяє збільшити ефективність роботи фінансового відділу.

- Аналіз фінансових показників

Системи дозволяють здійснювати комплексний аналіз фінансових показників підприємства, таких як прибуток, витрати, заборгованість, платоспроможність тощо.

- Прогнозування

Фінансові аналітичні системи допомагають прогнозувати фінансові результати підприємства на майбутнє, що є важливим для планування бізнес-стратегії.

- Ведення обліку

Системи дозволяють вести облік фінансових операцій підприємства, що дозволяє контролювати фінансові потоки та ризики.

До прикладів фінансових аналітичних систем належать: SAP Business One, Oracle Financials, Microsoft Dynamics 365 Finance, QuickBooks Enterprise Solutions, Xero, Zoho Books тощо.

Вони можуть бути орієнтовані на певний сектор господарства (наприклад, роздрібну торгівлю, виробництво, фінансові послуги тощо) або мати більш загальний функціонал для використання на будь-якому підприємстві. Вибір конкретної системи залежить від потреб та особливостей підприємства, його розміру, складності операцій та інших факторів.

Фінансові аналітичні системи зазвичай мають інтерфейс користувача, який дозволяє зручно використовувати їх функціонал та отримувати необхідну інформацію в зрозумілому вигляді. Більшість таких систем також мають можливість інтеграції з іншими програмними продуктами, що дозволяє підприємствам підвищувати ефективність фінансового управління та оптимізувати бізнес-процеси.

Загалом, використання фінансових аналітичних систем дозволяє підприємствам ефективніше управляти фінансовими ресурсами та зменшувати ризики фінансових втрат. Вони допомагають зробити правильні рішення щодо інвестування, розподілу бюджету, управління ризиками та іншими фінансовими аспектами діяльності підприємства.

Перелік використаних джерел:

1. Школьник І.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2017. – 368 с.
2. Череп А.В., Гамова О.В., Козачок І.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. – Кондор, 2020. – 268 с.

УДК 336.7

Черкашин Інна

студентка групи ПФ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Панухник Олена

доктор економічних наук, професор

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Inna Cherkashyn

Student of the group PF-31

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Olena Panukhnyk

Doctor of Sciences (Economics), Professor

Head of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ ТА ВАЖЛИВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАРАДИ ВИЖИВАННЯ THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR: KEY CHALLENGES AND IMPORTANT TRANSFORMATIONS FOR THE SAKE OF SURVIVAL

Українська банківська система стикнулася з величезними викликами у зв'язку з початком російським агресором руйнівної війни проти нашої держави. Не без проблем, але поступово банки пристосовуються до нових умов.

Україна вже понад рік воює не лише з агресивним російським сусідом, який здійснив безпідставне злочинне вторгнення на територію нашої мирної держави. Активна боротьба триває на фінансовому фронті, і тут важливе значення мають стабільність і прогнозованість роботи національної банківської системи.

У найвідповідальніший період фінансова система країни вистояла. Національний банк зафіксував офіційний курс гривні, увів низку обмежень на здійснення розрахункових операцій у іноземній валюті, підвищив облікову ставку для стримування зростання інфляції.

Національний банк пом'якшив низку нормативів роботи комерційних банків. Вчинені заходи дозволили, за винятком декількох учасників ринку, стабілізувати роботу банків, стимулювати їх змінити власні бізнес-моделі, а також сконцентрувати наявні ресурси на користь кредитування важливих для української економіки галузей за підтримки держави. В першу чергу, мова йде про фінансування аграріїв для успішного проведення посівної кампанії.

Однак, попри стабілізацію роботи, все ще існує багато ризиків та проблем, з якими банкам важко впоратися в умовах війни. Вони повинні йти на радикальні кроки для того, аби пристосуватися до нових складних реалій, змушені скорочувати кількість відділень, підвищувати вимоги до клієнтів-боржників, а також відходити від довгострокових та середньострокових стратегій на користь короткострокового планування [1].

Після перших шести місяців повномасштабної війни банкіри вже зрозуміли, які проблеми їх очікують далі. Зараз працюють над тим, щоб мати достатню кількість ресурсів, аби мати змогу протистояти цим викликам, залишитися працювати на ринку та гарантувати своїм клієнтам надійність збереження заощаджень та вчасне проведення грошових операцій.

За словами голови ради Незалежної асоціації банків України Олени Коробкової, на даний час існує п'ять головних викликів, які актуальні для всіх учасників банківського ринку країни. Перший виклик – це зниження доходів відносно витрат. Другий – зростання частки непрацюючих кредитів. Третій – для деяких банків, із часткою 15% це залежність від вже недешевого рефінансування НБУ. Четвертий – масова міграція людей за кордон, яка негативно впливає на економічну активність і обсяг операцій в Україні та унеможливорює фізичне відвідування відділень, коли це буває необхідно. П'ятий виклик – це втрата частини персоналу або через міграцію, або через мобілізацію [1].

Банки, які скорочують витрати та продовжують розвивати інструменти віддаленої взаємодії, бачать зміну структури залучених коштів. Окрім цього, редитні установи через високу облікову ставку на рівні 27% річних активно виходять з рефінансування Національного банку і переглядають підходи у кредитуванні для обмеження ризиків. Ще один виклик – законодавчі ініціативи, щоб вирішити проблеми позичальників за рахунок банків.

За словами Голови правління Банку Кредит Дніпро Сергія Панова, на поверхню виходять ризики ліквідності, кредитний та процентний ризики, і чинниками зростання цих ризиків, є зміна облікової ставки до 25%, яка в цілому дала ефект на ріст вартості пасивів, і зміна курсу гривні [2].

Водночас, заступник голови правління банку ПУМБ Себастьян Рубай зазначив важливість уваги до операційних ризиків, тому що це стійкість капіталу на який буде тиснути якість портфелів. Безробіття розширюється – кількість клієнтів, які обмежені в доходах, зростає. На початку 2022 року 12% українців не могли собі дозволити купувати їжу та одяг,

зараз 40% респондентів кажуть, що ситуація погіршилася настільки, що вони мають складності з купівлею їжі та одягу [2].

Активна цифровізація банківського сектору вже не один рік сприяє тому, що поступово зменшується кількість традиційних відділень, у яких клієнти можуть приходити і здійснювати розрахункові операції. За словами голови ради Незалежної асоціації банків України Коробкової, з початку великої війни цей процес прискорився. У середньому кожен банк закритий за війну приблизно 12 відділень. Це результат не того, що банки хочуть щось скоротити, а це виклики, які маємо зараз під час війни в Україні. І для того, щоб ефективно працювати, під час пандемії ковіду навчилися працювати віддалено [3].

Очікується що, мережі працюючих відділень банків продовжать скорочуватися. Це пов'язано, із необхідністю скорочення витрат банків, тому що прибутків, таких, як були раніше, просто немає, також зниженням бізнес-активності клієнтів, тому що понад 10 млн громадян вже виїхало за кордон. Проте на територіях, звільнених від тимчасової окупації, відділення відновлюють роботу.

На постійній основі майже 10% клієнтської бази ПУМБ банку перебуває за кордоном і ще майже 20%, які мігрували у більш безпечні регіони України. Як наслідок, це посилює навантаження на мережу банку. Україна втратила майже 50 відділень, які зараз на постійній чи тимчасовій основі не працюють. Це більше відображає воєнні дії, ніж наше бажання закрити відділення і оптимізувати витрати. При цьому фізичні відділення все ще користуються великою популярністю серед українців, оскільки вони є важливим джерелом залучення нових клієнтів до банківських установ. При цьому, додатковою мотивацією для громадян йти у відділення для відкриття рахунку є обмеження, що новим неідентифікованим клієнтам не можна покласти на рахунок більше 40 тисяч гривень [3].

Початок руйнівної війни змусив українців змінювати пріоритети в банківському обслуговуванні та шукати найбільш зручні для себе варіанти отримання банківських послуг, зокрема, це стосується внутрішніх переселенців та тих громадян, які повинні були виїхати за кордон.

Наразі клієнти йдуть в один з трьох типів банків. Перший – це «великий і надійний» банк, в якого велика мережа відділень, бажано з касою та валютою, яка знаходиться біля дому. Друга категорія – це банки, які мають відкритий диджитальний вхід і надають гарний цифровий досвід. І третя категорія – це так звані «безпечні гавані» – банки з західним капіталом. Є ще четвертий тип клієнтів, «покупці валюти». Тобто деякі клієнти відкривають по 5-10 рахунків в різних банках, щоб обійти встановлені ліміти на розрахункові операції [3].

Банки з українським капіталом, зокрема невеликі, швидше за інших підняли депозитні ставки та запровадили конвертаційні валютні депозити.

Наприклад, у банку «Глобус» спостерігають притік коштів як від власних клієнтів, так і від клієнтів банків з іноземним капіталом.

Депозити фізичних осіб банку «Глобус» зросли на 15% і кошти на рахунках юридичних осіб зросли на 5%. Переважно це їх клієнтська база, також є нові клієнти, які прийшли з іноземних банків [4].

Отже, український банківський сектор знаходиться в достатньо напруженому становищі, оскільки готується до складних ризиків в умовах продовження війни. Головне їх завдання – гарантувати стабільну роботу для своїх клієнтів.

Це стосується і вчасного розрахунку з клієнтами за депозитами, продовження кредитної політики попри над високі ризики, оскільки потрібно отримувати прибуток, щоб гарантувати громадянам достатньо високі ставки за їх вкладками в умовах високої інфляції. В іншому випадку, клієнти знайдуть собі інший більш зручний банк.

Починає наростати конкуренція за надійних і платоспроможних українців. Ймовірно, саме цей процес буде в найближчому майбутньому сприяти тому, що для громадян навіть в умовах значних безпекових та економічних проблем намагатимуться забезпечити найбільш зручний сервіс та лояльні умови обслуговування.

Банки зацікавлені в тому, щоб створити для громадян більш легкі у використанні сайти та мобільні додатки, інвестуючи кошти у диджиталізацію банківських операцій. Власне, процес значно прискорився під час коронакризи, але початок повномасштабної війни також стимулює цю роботу для забезпечення безпеки як працівників, так і клієнтів.

Комфортне дистанційне обслуговування для багатьох українців, які вимушено знаходяться за кордоном, зараз в умовах війни є не забаганкою, а необхідністю. Це пов'язано з тим, що поки що в країнах ЄС немає представництв українських банків, щоб громадяни могли туди звернутися. Тому залишається лише можливість дистанційної співпраці.

Банківська система України змогла вистояти перед викликами війни. Тому надалі банкам потрібно покращувати онлайн зв'язок, для українців, які виїхали за межі України, але залишились клієнтами банків. Це примножить прибуток від здійснення кредитно-депозитних операцій за рахунок тих учасників ринку, які не зможуть швидко диджиталізуватися та втратять конкурентну перевагу.

Перелік використаних джерел:

1. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (за період 01.12 – 31.12.2022). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho-7> (дата звернення 09.03.2022)

2. Технології попри війну: чим живе та як розвивається платіжний ринок у 2022 році. Інтерв'ю із заступником Голови НБУ Олексієм Шабаном. URL: <https://fintechinsider.com.ua/tehnologiyi-popry-vijnu-chym-zhyve-ta-yak-rozvyvayetsya-platizhnyj-rynok-u-2022-roczy-intervyu-iz-zastupnykom-golovy-nbu-oleksiyem-shabanom/> (дата звернення 10.03.2022)

3. Як війна змінила роботу банківської системи України. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/viy-na-v-ukrajini-yak-zminilas-robota-bankivskoj-sistemi-11964504.html> (дата звернення 10.03.2022)

4. Українська фінансова система успішно протистоїть викликам війни. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0-%D1%83%D1%81%D0%BF%D1%96%D1%88%D0%BD/> (дата звернення 11.03.2022)